

**LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS
ADMINISTRACINĖS IR BAUDŽIAMOSIOS JUSTICIJOS DEPARTAMENTO
ADMINISTRACINĖS JUSTICIJOS SKYRIUS**

**PAŽYMA
APIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ KODEKSE NUSTATYTOS NUOBAUDOS –
ADMINISTRACINIO AREŠTO TAIKYMO STEBĖSENĄ**

2010 m. vasario 4 d.

Reguliavimo sritis

Administracinės nuobaudos administracinio arešto taikymo mechanizmas.

Prieš priimant teisės aktą siekti tikslai

Administracinis areštas – tai viena iš administracinių nuobaudų rūšių, įtvirtintų Administracinių teisės pažeidimų kodekse (toliau vadinama – ATPK). Administracinio arešto, kaip ir kitų administracinių nuobaudų, tikslai numatyti ATPK 20 straipsnyje. Administracinis areštas yra atsakomybės priemonė, kuri skiriama administracinį teisės pažeidimą padariusiems asmenims nubausti bei siekiant auklėti, kad jie laikytųsi įstatymų, gerbtų bendro gyvenimo taisykles, taip pat kad tiek pats teisės pažeidėjas, tiek ir kiti asmenys nepadarytų naujų teisės pažeidimų.

Priėmus teisės aktą pasiekti tikslai

ATPK 29 straipsnyje nustačius arešto nuobaudos taikymo tvarką ir sąlygas, buvo sudaryta galimybė išimtiniais atvejais už atskirų rūšių administracinių teisės pažeidimų padarymą skirti administracinį areštą iki trisdešimties parų. Siekiant išvengti galimo nebaudžiamumo, ATPK 314 straipsnyje buvo numatyta, kad, vykdant pinigines baudos išieškojimą, jei paaiškėja, kad nėra turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (apylinkės teismo teisėjo) nutarimu bauda pažeidėjui sutikus gali būti pakeista ne ilgesnės kaip 400 valandų trukmės nemokamais viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamų viešųjų darbų valandą už dešimt litų baudos. Taip pat nustatyta, kad pažeidėjui nesutikus, bauda gali būti pakeista ne ilgesniu kaip trisdešimties parų administraciniu areštu, skaičiuojant vieną arešto parą už dvidešimt litų baudos. Jeigu pažeidėjas piktybiškai vengia atlikti nemokamus viešuosius darbus arba vengia sumokėti baudą ir neturi turto, į kurį gali būti nukreiptas baudos išieškojimas, rajono (miesto) apylinkės teismo (apylinkės teismo teisėjo) nutarimu nemokami viešieji darbai ir bauda gali būti pakeisti administraciniu areštu iki trisdešimties parų, skaičiuojant vieną arešto parą už tris nemokamų viešųjų darbų valandas. Be to, siekiant užtikrinti administracinio arešto įvykdymą, ATPK 337 straipsnyje buvo įtvirtinta nuostata, kad nutarimas skirti administracinį areštą vykdomas tuojau pat po nutarimo priėmimo.

Neigiamos pasekmės

Šiuo metu galiojančiame ATPK nėra nustatyta galimybė teismui skirti administracinį areštą atlikti tik poilsio dienomis. Nedarbo lygis šalyje didėja, o asmenys, kuriems teismas paskiria administracinio arešto bausmę, yra priversti bausmės atlikimo metu neatvykti į darbą, dėl ko jiems iškyla grėsmė netekti darbo. Atsižvelgiant į tai, kad administracinis areštas gali būti skiriamas iki trisdešimties parų, būtų tikslinga suteikti galimybę teismui skirti šią nuobaudą atlikti tik poilsio dienomis, siekiant sudaryti galimybes asmenims, padariusiems administracinius teisės pažeidimus, už kuriuos gali būti skiriamas administracinis areštas, neprarasti darbo. Tokia galimybė jau yra numatyta galiojančio Baudžiamojo kodekso 49 straipsnio 5 dalyje. Manytina, kad administracinio

arešto skyrimo ar atlikimo sąlygos neturi būti griežtesnės už Baudžiamajame kodekse numatyto arešto skyrimo ir atlikimo sąlygas.

Be to, vadovaujantis ATPK 295 straipsniu, 304 straipsnio 2 dalimi ir 337 straipsniu, nutarimas skirti administracinį areštą vykdomas tuojau pat po nutarimo priėmimo. Toks reglamentavimas asmeniui, kuriam paskirtas administracinis areštas, užkerta kelią skųsti teismo nutarimą dar prieš pradėdant atlikti jam paskirtą nuobaudą. Esant tokiam reglamentavimui neužtikrinama asmens, kuriam priimtas nutarimas skirti administracinį areštą, apsauga nuo galimų teismo klaidų.

Be to, pastaruoju metu susiklostė ydinga situacija, kai tam tikra dalis pažeidėjų – dažnai niekur legaliai nedirbantys ir (ar) neturintys nuosavybės teise turto ir pragyvenimo šaltinio – nesumoka jiems paskirtos piniginės baudos, o pradėdant paskirtos baudos išieškojimą, nesutinka, kad bauda būtų pakeista viešaisiais darbais, veikiau renkasi atlikti administracinį areštą, taip siekdami išvengti neigiamų materialinių administracinės atsakomybės priemonių taikymo pasekmių ir visuomenei naudingo darbo. Kadangi tokie pažeidėjai laiko administracinį areštą švelnesne nuobauda nei piniginė bauda ar viešieji darbai, dabartinis reguliavimas leidžia jiems pasiekti tai, kad iš esmės bet kuri piniginė bauda jiems pakeičiama administraciniu areštu. Taigi, labai sumenkėja paskirtos administracinės nuobaudos efektyvumas, ji didele dalimi netenka atgrasančio poveikio, o pagal nuobaudų keitimo taisykles bet kuri didesnė nei 600 litų piniginė bauda jiems keičiama tos pačios 30 parų trukmės administraciniu areštu. Valstybė šiuo atveju ne tik kad negauna įplaukų už paskirtą piniginę baudą, bet ir priešingai – patiria nuostolių dėl pažeidėjų laikymo areštinėse kaštų. 2008 metais asmenų išlaikymui areštinėse iš valstybės biudžeto buvo skirta 1 mln. 818,8 tūkst. litų. Nemaža dalia lėšų buvo naudojama išlaikyti asmenis, kuriems administracinis areštas buvo paskirtas ne kaip pirminė pagrindinė nuobauda, bet administraciniu areštu buvo pakeistos kitos nuobaudos – bauda ir viešieji darbai. Nors pastebima tendencija, kad pirmiau aptariamai pažeidėjai laiko administracinį areštą švelnesne nuobauda, tačiau baudžiamosios teisės teorijoje (o ir visuomenės daugumos požiūriu) piniginė bauda laikoma švelnesne sankcija, o griežčiausia valstybės prievartos taikymo priemonė yra laisvės atėmimas, administracinėje atsakomybėje – administracinis areštas. Taigi, teisine prasme klostosi ydinga praktika (esant dabartiniam teisiniui reguliavimui), kai iš esmės už bet kokį administracinį teisės pažeidimą, esant tam tikroms sąlygoms, asmuo gali būti nubaustas griežčiausia, su laisvės atėmimu susijusia, nuobauda – administraciniu areštu. Ši situacija prieštarautų ir ATPK 29 straipsnio nuostatai, kad administracinis areštas nustatomas ir skiriamas tik *išimtiniais atvejais* už *atskirų* rūšių administracinius teisės pažeidimus.

Pasiūlymai dėl teisės akto tobulinimo

Teisingumo ministerija parengė Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 29, 35, 127, 130², 191, 263, 266, 272, 276, 282, 293, 295, 304, 314, 329, 334, 336 ir 337 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą (Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemės registracijos Nr. 7758(1)), kurio tikslas – tobulinti tam tikrus administracinės atsakomybės taikymo aspektus. Įstatymo projektu siekiama įtvirtinti ATPK teismui galimybę nustatyti atlikti administracinį areštą tik poilsio dienomis; nustatyti galimybę nutarimą skirti administracinį areštą vykdyti po to, kai skundas dėl šio nutarimo lieka nepatenkintas, taip pat teismui paliekant teisę, atsižvelgus į bylos aplinkybes, nustatyti, kad nutarimas dėl administracinio arešto vykdomas tuojau pat po nutarimo priėmimo.

Taip pat Teisingumo ministerija parengė Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 21, 313, 314, 334 ir 338¹ straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą (Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemės registracijos Nr. 10672-01), kurio tikslas – išplėsti nemokamų viešųjų darbų, kaip alternatyvios administracinės nuobaudos, taikymo pagrindus ir užkirsti kelią pernelyg plačiam administracinio arešto nuobaudos taikymui, taip pat tokiu būdu išvengti administracinės nuobaudos neveiksmingumo tam tikrų pažeidėjų kategorijų atžvilgiu. Šiuo projektu siekiama nustatyti, kad administracinis areštas būtų

taikomas išimtiniais atvejais tik ATPK Ypatingosios dalies straipsnių sankcijose numatytais atvejais kaip pagrindinė administracinė nuobauda, panaikinant galimybę administracinį areštą taikyti kaip alternatyvią nuobaudą.

Suinteresuotų asmenų pastabos ir pasiūlymai

Teisingumo ministro 2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1R-265 sudaryta darbo grupė teisės aktų projektams, susijusiems su administracinės atsakomybės instituto tobulinimu, parengti. Minėti projektai buvo svarstyti darbo grupės posėdžiuose ir jiems pritarta. Taip pat projektai pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei.

Vedėjas

Germanas Politika

Vyriausioji specialistė

Sonata Gendvilaitė